

Nr 196.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående eftergift i vissa fall av fordran på återbetalning av belopp, som utgivits såsom ekonomiskt bistånd från utlandsmyndighet.

(1:a avd.)

I propositionen nr 209 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för den 4 april 1952, föreslagit riksdagen bemyndiga Kungl. Maj:t att eftergiva belopp, som utgivits som ekonomiskt bistånd av utlandsmyndighet, i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen i berörda statsrådsprotokoll förordat.

Enligt gällande lagstiftning kan fattigvård icke utgivas utomlands. Där emot kan svensk utlandsmyndighet under vissa förutsättningar lämna ekonomiskt bistånd, då sjöman från svenskt fartyg eller annan svensk medborgare befinner sig i nödsituation. Den nödställda är — utom i fall beträffande sjömän då staten eller redaren enligt lag är skyldig bestrida kostnaderna — återbetalningsskyldig för biståndsbeloppet. Enligt gällande författningar föreligger icke möjlighet att ur sociala synpunkter pröva, huruvida eftergift av återbetalningskravet bör äga rum.

I anledning av i detta ämne väckta motioner hemställde 1951 års riksdag om utredning angående införandet av bestämmelser, vilka möjliggöra prövning av återkrav av belopp, erhållet såsom ekonomiskt bistånd från utlandsmyndighet, enligt de jämlikt fattigvårdslagen gällande grunderna för prövning av återkrav av fattigvård.

Det synes departementschefen vara lämpligt att ifrågavarande utredning, som verkställdes genom 1946 års sjömanskommitté, nu förelägges riksdagen. Kommittén har funnit det oförenligt med grunderna för modern svensk sociallagstiftning, att ekonomiskt bistånd från utlandsmyndighet återkräves i de fall då biståndstagarens ekonomiska förhållanden äro sådana, att återbetalning i ett motsvarande fattigvårdsfall icke skulle krävas. Kommittén har därför föreslagit att fordran för belopp, som lämnats såsom ekonomiskt bistånd av utlandsmyndighet, skall kunna eftergivas enligt i huvudsak samma grunder, som om beloppet utgivits såsom fattigvård.

Statskontoret har i utlåtande över förslaget förordat, att bemyndigande utverkas för Kungl. Maj:t att besluta om efterskänkande av fordringar av nu

ifrågavarande slag intill visst belopp i huvudsaklig överensstämmelse med vad som gäller beträffande vissa fordringar på grund av förlust eller skada å egendom, tillhörig krigsmakten. I övriga remissutlåtanden har kommitténs förslag tillstyrkts.

För egen del ansluter departementschefen sig till den av kommittén och flertalet remissinstanser företrädde uppfattningen. Den hittillsvarande ordningen, enligt vilken fordran för belopp som lämnats av utlandsmyndighet såsom bistånd åt nödställda ej kunnat eftergivnas, har enligt departementschefen icke varit tillfredsställande. I åtskilliga fall har sådant bistånd samma sociala funktion som fattigvårdshjälp. Det synes departementschefen därför med hänsyn till biståndstagaren icke vara rimligt att beloppet återkräves i sådana fall, då krav på återbetalning av fattigvård under i övrigt lika förhållanden icke skulle framställas. Även administrativa skäl tala för att eftergift av fordran för ekonomiskt bistånd i nu ifrågavarande fall skall kunna beviljas under i stort sett samma förutsättningar som i detta hänseende gälla beträffande fattigvårdsfordringar. Departementschefen tillstyrker därför att regler som möjliggöra sådan eftergift införas i huvudsaklig överensstämmelse med vad kommittén förordat.

Kommitténs förslag, att beslut om eftergift i här berörda fall skall meddelas av utrikesdepartementets understödsnämnd, som av denna anledning bör förstärkas med en ledamot jämte suppleant med insikter rörande fattigvårdsfrågor, finner departementschefen böra godtagas. Det synes dock böra ankomma på chefen för utrikesdepartementets arvs- och ersättningsbyrå att meddela beslut om eftergift, när beloppet icke står i rimligt förhållande till indrivningskostnaderna.

Statskontoret har i anslutning till nyss återgivna förslag uttalat, att frågan om befrielse från betalningsskyldighet för redan uppkomna fordringar bör underställas riksdagen i särskild ordning. Enligt vad departementschefen inhämtat, kan antalet fordringar beträffande vilka skäl att överväga eftergift föreligga beräknas uppgå till minst tretusen, avseende ett oguldet belopp av tillhoppa omkring 1,8 milj. kronor. En redogörelse till riksdagen för omständigheterna i varje enskilt fall synes av praktiska skäl icke kunna ifrågakomma. Understödsnämnden bör därför enligt departementschefen — om riksdagen icke anför erinran häremot — bemyndigas meddela beslut om eftergift även beträffande sådana fordringar, som redan uppkommit.

Departementschefen förutsätter, att understödsnämnden vid handläggningen av här berörda frågor noggrant iakttaga den praxis, som utbildats beträffande prövningen av fattigvårdsärenden, och att eftergift icke medges i större utsträckning än som förekommer i fråga om sistnämnda ärenden.

Då de fordringar, som föreslås kunna efterskänkas, till övervägande delen äro sådana, där återbetalning icke torde kunna påräknas, synes departementschefen införandet av eftergiftsbefogenheten icke medföra någon

nämnevård minskning av de belopp statsverket erhåller genom återbetalning av biståndsfordringar.

I detta sammanhang erinrar departementschefen, att Kungl. Maj:t i proposition nr 86 till innevarande års riksdag på föredragning av statsrådet och chefen för handelsdepartementet föreslagit riksdagen att till ersättningar för de förutvarande ombordanställda m. fl. å motorfartyget »Ningpo» å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 370 000 kronor. Departementschefen hänvisade härvid till den nu ifrågavarande av 1946 års sjömanskommitté verkställda utredningen samt framhöll att frågan om återkrav från statens sida av de belopp för vilka medlemmarna av m/s »Ningpos» besättning kunde vara återbetalningsskyldiga med anledning av ekonomiskt bistånd, mottaget efter fartygets krigsförlisning, torde få prövas i samband med den vidare behandlingen av kommitténs förslag.

De ifrågavarande biståndsbelopp för vilka berörda sjömän äro återbetalningsskyldiga uppgå enligt utrikesdepartementets räkenskaper till sammanlagt 65 076 kronor. Med hänsyn till karaktären av de av Kungl. Maj:t föreslagna ersättningarna synas departementschefen desamma icke böra tagas i anspråk för täckande av sagda fordringar för ekonomiskt bistånd. Vidare torde, framhåller departementschefen, då fråga är om eftergift av nu nämnda fordringar, böra bortses från att sådan ersättning, som föreslagits av Kungl. Maj:t, utbetalats till vederbörande biståndstagare.

Utskottet. Svensk medborgare, som råkat i nödläge under vistelse utomlands, saknar möjlighet att erhålla hjälp enligt lagen om fattigvården. Under vissa förutsättningar kan emellertid svensk utlandsmyndighet lämna ekonomiskt bistånd åt sådan nödställd person. Denne är dock i princip återbetalningsskyldig för biståndsbeloppet. Enligt nuvarande ordning kan denna fordran icke eftergivnas.

I sitt av 1951 års riksdag godkända utlåtande nr 64 hemställde statsutskottet om utredning i syfte att möjliggöra prövning av återkrav av belopp, erhållet såsom ekonomiskt bistånd av utlandsmyndighet.

Utskottet vill helt ansluta sig till departementschefens i föreliggande proposition uttalade mening, att det icke synes vara rimligt, att belopp, om vilka här är fråga, återkrävas i sådana fall, då krav på återbetalning av fattigvård under i övrigt lika förhållanden icke skulle framställas. Utskottet vill därför tillstyrka departementschefens förslag, som bygger på resultatet av den nu förebragta utredningen i ämnet, att regler införas som möjliggöra sådan eftergift. Det synes utskottet därvid riktigt, att de jämlikt lagen om fattigvården gällande grunderna för prövning av återkrav av fattigvård tjäna till förebild.

Utskottet tillstyrker vidare, att utrikesdepartementets understödsnämnd bemyndigas besluta om eftergift i här berörda fall och har icke något att erinra mot att detta bemyndigande får omfatta beslut om eftergift även beträffande sådana fordringar, som redan uppkommit.

Vad departementschefen i övrigt anfört och föreslagit har icke givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att eftergiva be-
lopp, som utgivits som ekonomiskt bistånd av utlandsmyndig-
het, i huvudsaklig överensstämmelse med vad departements-
chefen i statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden
för den 4 april 1952 förordat.

Stockholm den 12 november 1952.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Iwar
Anderson, fröken Andersson, herrar Leander, Gillström, Eric Ericson,
Pålsson, Näsström, Bergh, Hesselbom, Lodenius, Ragnar Persson, Axel
Andersson och Söderquist; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Ward, Malm-
borg i Skövde, Svensson i Grönvik, Boman i Kieryd, Mårtensson i Udde-
valla, Wallentheim, Lindholm, Rubbestad, Åkerström, Thapper, Widén,
Birke, Wedén och fröken Nygren.
